

มโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาเกาหลี

คยอง อึน ปาร์ค

ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยอังกุกภาษาและกิจการต่างประเทศ

บทคัดย่อ

ใจ เป็นคำเรียกอวัยวะในภาษาไทยที่ใช้บ่อยมากที่สุดคำหนึ่ง โดยปรากฏใช้ทั้งในความหมายต้นแบบ หรือ ความหมายที่บังชื่ออวัยวะร่างกาย และในความหมายที่ขยายออกมา เช่น ความหมายเชิงนามธรรม รวมทั้งปรากฏในสำนวนต่าง ๆ ด้วย นักภาษาศาสตร์ปริชาณมองว่าอุปลักษณ์เป็นกลไกทางปริชาณที่มนุษย์ใช้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ เป็นกลไกที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและตรรกะ โดยผ่านการนำความรู้ใหม่หรือสิ่งที่เป็นนามธรรม มาเปรียบเทียบกับความรู้เก่าหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรม การศึกษาปรากฏการณ์พหุนัยหรือการขยายความหมายของคำจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการทางปริชาณที่เรียกว่า อุปลักษณ์ และระบบปริชาณของผู้ใช้ภาษาได้ งานวิจัยนี้ได้ศึกษามโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทย เปรียบเทียบกับคำว่า 마음/maeum/ (“ใจ”) ในภาษาเกาหลี โดยวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของการใช้ภาษา ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาการขยายความหมายของคำเรียกอวัยวะ คำอื่น ๆ ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี พร้อมทั้งแสดงให้เห็นลักษณะของการขยายความหมายและการสร้างมโนทัศน์ในภาษาไทยและภาษาเกาหลีได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ คำเรียกอวัยวะ ภาษาศาสตร์ปริชาณ อุปลักษณ์ มโนทัศน์ ใจ

Conceptualization of /chai/ in Thai in Comparison with Korean Counterpart¹

Kyung Eun Park

Abstract

One of the most frequently used body part terms in Thai would be ใจ /chai/, which means “heart” or “mind.” However, the term is used more than just to indicate a body part; /chai/ is also used in various idioms and expressions and conveys a substantial number of abstract meanings. In Cognitive Linguistics, metaphor is considered a cognitive mechanism of understanding and reasoning, which humans unconsciously use in everyday life to understand more abstract domain by mapping to more concrete domain, and research on the aspects of meaning extension of body part terms among basic vocabulary may furnish important linguistic clues that help clarify the cognitive system of language speakers. This research explores the concept of /chai/ in Thai in comparison with the correspondent word /maeum/ in Korean, as well as grasps the difference between the conceptualization of /chai/ in the two languages. This research may be a basis for contrastive analysis of aspects of meaning extension of other body part terms, and helps comprehend the characteristics of meaning extension and conceptualization in Thai and Korean.

Keywords: Body part term, Cognitive linguistics, Metaphor, Conceptualization, Mind

¹ This work was supported by Hankuk University of Foreign Studies Research Fund of 2015.

1. บทนำ (Introduction)

คำว่า *ใจ* เป็นคำเรียกอวัยวะที่มีความถี่ในการปรากฏสูงมาก จากการสำรวจข้อมูลในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) พบว่า ความถี่ของการใช้คำว่า *ใจ* ในภาษาไทย ถือเป็นลำดับที่ 154 ในคำภาษาไทยทั้งหมด (สุนีย์พร เลิศกุลทานนท์, 2555) เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาอื่นก็ยิ่งถือว่ามีความถี่ในการปรากฏสูง กระทั่งนักเขียนอย่างโมร์ (Moore, 1998; 2006) รวบรวมสำนวนต่าง ๆ ที่ใช้คำว่า *ใจ* เป็นหนังสือชื่อว่า “Heart Talk” ด้วย

ปรากฏการณ์ทางภาษาของการใช้คำว่า *ใจ* ในภาษาไทย ถือเป็นลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของภาษาไทย จนเป็นที่สนใจศึกษาของนักวิชาการมาเป็นเวลานานแล้ว การที่คำว่า *ใจ* ในภาษาไทยมีความถี่ในการปรากฏสูงนั้น ส่วนหนึ่งมาจากเหตุผลที่ว่า คำว่า *ใจ* ที่หมายถึงคำเรียกอวัยวะของสิ่งมีชีวิต (หัวใจ) ได้ขยายความหมายสู่ความหมายที่เป็นนามธรรม โดยอาจแสดงถึงกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัย

เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาต่างประเทศภาษาอื่น ๆ เป็นต้นว่า ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่าง ๆ ในแถบยุโรปแล้ว เมื่อต้องการแสดงความหมายของกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัยดังกล่าว มักใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง โดยไม่มีคำว่า *heart* หรือ *mind* ปรากฏอยู่ ขณะที่ภาษาไทยมักปรากฏคำว่า *ใจ* อยู่ด้วย (Matisoff, 1985)

การใช้คำว่า *ใจ* ในภาษาไทยในวงกว้างดังกล่าว อาจนับว่าเป็นกลยุทธ์ในการใช้ภาษาอย่างประหยัดอย่างหนึ่งก็ได้ แต่ในขณะเดียวกัน ก็กลายเป็นความยากลำบากสำหรับผู้ศึกษาภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศที่ต้องพยายามทำความเข้าใจ

สำหรับภาษาเกาหลีนั้น มีแนวโน้มของการใช้คำศัพท์ที่แปลว่า *heart* หรือ *mind* ปรากฏอย่างชัดเจนในสำนวนที่แสดงกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัย มากกว่าภาษาต่าง ๆ ในแถบยุโรป แต่ก็ยังถือว่าน้อยกว่าการใช้คำว่า *ใจ* ในภาษาไทย ขณะเดียวกัน มีคำภาษาเกาหลีหลายคำที่สามารถแปลเป็นภาษาไทยโดยปรากฏคำว่า *ใจ* ด้วย ทั้งคำเกาหลีแท้และคำที่ยืมจากภาษาจีน เช่น กรณีบ่งชี้ถึงอวัยวะร่างกาย จะใช้คำว่า *심장* /simjang/ ² (“หัวใจ”) กรณีพรรณนาถึงกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัย มักใช้คำว่า *마음* /maeum/ (“ใจ”) นอกจากนี้ยังมีบางตัวอย่างที่สามารถแปลคำว่า *ใจ* ในภาษาไทย เป็นคำว่า *가슴* /gaseum/ (“อก”) หรือ *속* /sok/ (“ใน”), *심* /sim/ (“ใจ”) หรือแม้กระทั่ง *머리* /meoli/ (“หัว”) ในภาษาเกาหลีด้วย

อย่างไรก็ตาม ถ้อยคำสำนวนที่มีโครงสร้างเหมือนกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาเกาหลี ก็อาจแสดงความหมายที่แตกต่างกันได้ เช่น คำว่า *เข้าใจ* ในภาษาไทย สามารถแปลคำต่อคำเป็นภาษาเกาหลีว่า *마음에 들다* /maeume deulda/ (“เข้าใจ”) ซึ่งมีความหมายว่า “สอดคล้องกับความคาดหวังหรือความต้องการ” ความหมายจึงใกล้เคียงกับคำว่า *ถูกใจ* มากกว่า ตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นว่า

² ผู้วิจัยใช้ระบบ Korean Romanization Rule ของ The National Institute of the Korean Language ในการถอด ภาษาเกาหลีเป็นอักษรโรมัน

กระบวนการทางปริชานของมนุษย์มีแนวโน้มที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม อย่างกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัย โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมมากกว่า

กระบวนการทางปริชานดังกล่าวถือว่าเป็นสากลลักษณะแห่งมนุษย์ สามารถพบเห็นได้ในทุกภาษา แต่การปรากฏในแต่ละภาษาอาจมีความแตกต่างกันหรือมีเอกลักษณ์บางอย่างเฉพาะภาษา ปัจจัยทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละภาษาอาจเป็นเหตุให้เกิดนิอุปลักษณะต่าง ๆ จนทำให้เกิดความแตกต่างในการใช้จำนวนหรือถ้อยความในแต่ละภาษาไปด้วย ดังนั้น การศึกษาสำนวนที่มีคำว่า ใจ ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาเกาหลีจะเป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นกระบวนการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) ของผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาเกาหลี

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objectives of the Study)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทย เปรียบเทียบกับคำว่า 마음 /maem/ (“ใจ”) ในภาษาเกาหลี โดยศึกษาความหมายเชิงนามธรรมของ ใจ ที่แสดงถึงกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัย ตลอดจนศึกษามโนอุปลักษณะที่เป็นกลไกทางปริชานในการเข้าใจความหมายเชิงนามธรรมของคำว่า ใจ ในภาษาไทยและคำว่า 마음 /maem/ (“ใจ”) ในภาษาเกาหลี โดยเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม รวมไปถึงเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างในการสร้างมโนทัศน์ของคำที่หมายถึง “mind” ระหว่างภาษาไทยกับภาษาเกาหลี ด้วยวิธีการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์และการอธิบายเหตุผลเชิงวัฒนธรรมประกอบกัน

3. ขอบเขตของการศึกษาและการเก็บข้อมูล (Scope of the Study and Data Collection)

3.1 ขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ ศึกษาคำที่ประกอบด้วยคำว่า ใจ ในภาษาไทยมาตรฐาน โดยจำกัดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะคำว่า ใจ ที่เป็นการขยายความหมายเท่านั้น กล่าวคือ การศึกษาคำฉบับนี้ไม่กล่าวถึงตัวอย่างที่บ่งชี้ถึงความหมายต้นแบบหรือความหมายที่มาจากประสบการณ์ทางกายโดยตรง เช่น คำว่า ใจเต้น หัวใจ หายใจ เป็นต้น เนื่องจากต้องการศึกษาความหมายเกี่ยวกับกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัยของคำว่า ใจ ส่วนภาษาเกาหลี ผู้วิจัยจะจำกัดขอบเขตเฉพาะคำว่า 마음 /maem/ (“ใจ”) เท่านั้น โดยไม่รวมคำอื่นที่อาจแปลจากคำว่า ใจ ในภาษาไทย เช่น 가슴 /gaseum/ (“อก”), 속 /sok/ (“ใน”), 심 /sim/ (“ใจ”) หรือ 머리 /meoli/ (“หัว”) ฯลฯ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น เนื่องด้วยเหตุผลเดียวกัน

3.2 การเก็บข้อมูล

ข้อมูลภาษาไทย : ข้อมูลภาษาไทยที่ใช้ในการศึกษาคำครั้งนี้ มาจากตัวอย่างภาษาไทยที่อยู่ในภาคผนวกของวิทยานิพนธ์ เรื่อง อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของการใช้คำว่า ใจ ในภาษาไทย ของ สุกัญญา รุ่งแจ้ง (2548) ซึ่งได้รวบรวมคำที่มีคำว่า ใจ ปรากฏรวมอยู่ด้วย จำนวน 258 คำ โดยรวบรวมจาก

แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปี 2542 (2546), หนังสือเรื่อง คลังคำ (2544) ของนวรรณ พันธุเมธา และหนังสือเรื่อง *Heart Talk* ของโมร์ (Moore, 1998) (อ้างใน สุกัญญา, 2548: 5)

ข้อมูลภาษาเกาหลี: ข้อมูลภาษาเกาหลีที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เก็บรวบรวมจาก พจนานุกรมภาษาเกาหลีพื้นฐาน (Basic Korean Dictionary) และ คลังข้อมูลภาษาเกาหลีแห่งชาติ (Korean National Corpus, Sejong Project) ของสถาบันวิจัยภาษาเกาหลีแห่งชาติ (The National Institute of the Korean Language)

4. ผลการวิจัย (Results)

4.1 มิโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทย และคำว่า 마음 /maeum/ ในภาษาเกาหลี

คำที่ประกอบด้วยคำว่า ใจ ในภาษาไทยนั้น บางคำสามารถเข้าใจความหมายได้ทันทีหากเข้าใจความหมายของส่วนประกอบของแต่ละส่วน เป็นต้นว่า *เตรียมใจ เปลี่ยนใจ เตือนใจ ใจมา ใจดี ใจร้าย กลุ้มใจ แค้นใจ สุขใจ* ในขณะที่บางคำไม่สามารถเข้าใจความหมายได้ทันที แม้ว่าจะเข้าใจความหมายของส่วนประกอบแต่ละส่วน เช่น *กินใจ จับใจ ใจมา ใจถึง เข้าใจ* เนื่องจากผ่านกระบวนการทางปริชานที่เรียกว่า อุปลักษณ์

ความจริงแล้ว กิจกรรมทางปัญญาและกิจกรรมทางอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในใจของมนุษย์มีลักษณะเป็นนามธรรม ในการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมดังกล่าว มนุษย์มักอาศัยการทำ ความเข้าใจผ่านประสบการณ์ทางกายจากสรรพสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรม กลไกทางปริชานที่ใช้ในการทำ ความเข้าใจดังกล่าวเรียกว่า อุปลักษณ์ (metaphor) การสร้างมิโนทัศน์ (conceptualization) โดยผ่าน อุปลักษณ์นั้นจะมีการถ่ายโยงเชิงปริชาน (cognitive mapping) หลากหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือ อุปลักษณ์แบบภวสัมพันธ์ (ontological metaphor) หรืออุปลักษณ์แห่งการรับรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม ไม่ว่าจะ เป็นเหตุการณ์ การกระทำ ความคิด หรืออารมณ์ความรู้สึก ให้เป็นเหมือนสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่มีตัวตน อุปลักษณ์แบบภวสัมพันธ์เกี่ยวกับคำว่า ใจ และคำว่า 마음 /maeum/ ที่สังเกตได้เด่นชัดที่สุด ได้แก่ MIND IS AN ENTITY (ใจคือสิ่งที่มีตัวตน) กล่าวคือ มีการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่าง ใจ เหมือนสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่มีตัวตน สามารถแตะต้อง มองเห็น หรือรับรู้ได้โดยตรง อุปลักษณ์ MIND IS AN ENTITY (ใจคือสิ่งที่มีตัวตน) ปรากฏในรูปของอุปลักษณ์ปลีกย่อยต่าง ๆ ถึง 11 อุปลักษณ์

ความสามารถเชิงปริชานของมนุษย์ถือเป็นสากลลักษณะเชิงชีวภาพอย่างหนึ่งฉันทิ อุปลักษณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการทางปริชานที่ปรากฏในการใช้ภาษาก็ถือว่ามีสากลลักษณะฉันทิ อย่างไรก็ตาม การปรากฏของอุปลักษณ์ในแต่ละภาษา อาจมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือมีความแตกต่างกัน เนื่องจาก ปัจจัยทางประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา การศึกษาความเหมือนและความต่าง ระหว่างการใช้คำว่า ใจ ในภาษาไทย กับการใช้คำว่า 마음 /maeum/ ในภาษาเกาหลี จะสะท้อนให้เห็น สากลลักษณะและเอกลักษณ์ของมิโนทัศน์เกี่ยวกับ mind ได้ โดยพิจารณาจากมิโนอุปลักษณ์ที่เป็น พื้นฐานของการใช้ภาษา ดังต่อไปนี้

4.1.1 MIND IS A BODY (ใจคือร่างกาย)

มโนอุปลักษณ์ “ใจคือร่างกาย” หมายถึงการรับรู้ที่ ใจ เป็นเหมือนร่างกาย ที่สามารถรับรู้ อากาหรือประสาทสัมผัสทางด้านร่างกาย สามารถกระทำสิ่งต่างๆ หรือถูกกระทำได้

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	ใจสู้ สอนใจ ห้ามใจ เจ็บใจ ปวดใจ ร่าเริงใจ สบายใจ สุขใจ เหงื่อใจ
ภาษาเกาหลี	마음이 돌아서다 /maeumi dolaseoda/ “ใจหันหลังกลับ” ³ (ตัดใจ, เปลี่ยนใจ) 마음이 아프다 /maeumi apeuda/ “ใจปวด” (ปวดร้าวใจ, เสียใจ) 마음이 편하다 /maeumi pyeonhada/ “ใจสบาย” (สบายใจ)

4.1.2 MIND IS A CONTAINER (ใจคือภาชนะ)

มโนอุปลักษณ์ “ใจคือภาชนะ” แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ที่ ใจ เป็นเหมือนภาชนะที่บรรจุ อารมณ์ความรู้สึก โดยสามารถพบตัวอย่างคำว่า 마음/maeum/ ในภาษาเกาหลีได้ในการทำงานเดียวกัน

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	เต็มใจ ใส่ใจ
ภาษาเกาหลี	마음에 차다 /maeume chada/ “เต็ม(ใน)ใจ” (พอใจ, ถูกใจ) 마음 속에 /maeum sogae/ “ในใจ” (ในใจ) 마음에 두다 /maeume duda/ “ไว้ในใจ” (เก็บไว้ในใจ, คิดมาก) 마음에 담아두다 /maeume damaduda/ “บรรจุ/ใส่ไว้ในใจ” (ฝังใจ, คิดมาก)

นอกเหนือจากข้อมูลที่น่ามาศึกษาแล้ว ในภาษาไทยยังปรากฏตัวอย่างของมโนอุปลักษณ์ “ใจคือภาชนะ” ในคำว่า *เปี่ยมล้นหัวใจ (รัก)ล้นใจ เก็บไว้ในใจ* อีกด้วย อุปลักษณ์ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์ “ใจคือพื้นที่” เช่นกัน โดยอาจพิจารณาได้ว่า ใจ เป็นสิ่งที่มีขอบเขตหรือเป็นบริเวณที่มีเขตปิดล้อม

³ คำแปลภาษาไทยที่อยู่ในเครื่องหมาย “-” เป็นการแปลแบบคำต่อคำ ส่วนคำแปลที่อยู่ในวงเล็บ เป็นการแปลแบบสรุปความหมาย

4.1.3 MIND IS A SPACE (ROOM) (ใจคือพื้นที่/ห้อง)

มนโอปลักษณะ "ใจคือพื้นที่/ห้อง" สื่อถึงพื้นที่ปิด กล่าวคือ มีการกั้นระหว่างส่วนที่เป็นภายนอกและส่วนที่เป็นภายใน ทว่าสามารถเปิดประตู (หรือหน้าต่าง) เพื่อเข้าไปภายในนั้นหรือออกมาจากภายในนั้น โดยอาจมีบางสิ่งอยู่ภายในนั้นหรืออาจว่างเปล่าก็ได้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	เปิดใจ ใจกว้าง ใจแคบ เข้าใจ ถึงใจ ประทับใจ นอกใจ ในใจ
ภาษาเกาหลี	마음을 열다 /maeumeul yeolda/ "เปิดใจ" (เปิดใจ) 마음을 닫다 /maeumeul dadda/ "ปิดใจ" (ไม่สนใจ, ตัดความสัมพันธ์) 마음이 비다 /maeumi bida/ "ใจว่าง" (สบายใจ, ไม่วุ่นวาย, รู้สึกว่าแห้ว) 마음에 들다 /maeume deulda/ "เข้าใจ" (ถูกใจ) 마음에 있다 /maeume issda/ "อยู่ในใจ" (อยู่ในใจ) 마음에 없다 /maeume eobsda/ "ไม่อยู่ในใจ" (ไม่ชอบ, ไม่จริงใจ) 마음 한 구석에 /maeum han guseoge/ "ในมุมหนึ่งของใจ" (ในใจ)

นอกเหนือจากข้อมูลที่นำมาศึกษาแล้ว ในภาษาไทยยังปรากฏคำว่า *อยู่ในใจ* เช่นเดียวกับภาษาเกาหลี ในขณะเดียวกัน ภาษาเกาหลีก็มีคำว่า *마음이 넓다* /maeumi neolbda/ ("ใจกว้าง") ที่ใช้ในทำนองเดียวกัน แต่คำตรงกันข้ามของคำว่า *ใจกว้าง* ในภาษาเกาหลีมักใช้คำว่า *소외/좁다* /soji jobda/ ("ข้างในแคบ") มากกว่าคำว่า *마음이 좁다* /maeumi jobda/ ("ใจแคบ") ส่วนคำว่า *ในใจ* อาจมองว่ามาจากมนโอปลักษณะ "ใจคือภาชนะ" ก็ได้

4.1.4 MIND IS AN OBJECT (ใจคือสิ่งของ)

มนโอปลักษณะที่พบตัวอย่างในภาษาไทยมากที่สุด คือ มนโอปลักษณะ "ใจคือสิ่งของ" ซึ่งเป็นการเข้าใจกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัย ที่แสดงด้วยคำว่า *ใจ* ในภาษาไทยและ *마음* /maeum/ ในภาษาเกาหลี โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม ที่สามารถจับด้วยมือ สามารถนำมาติด ถือ บัก ถอด ใส่ วางไว้ ฯลฯ สามารถเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะโดยหัก ดัด ผูก มัด เป็นต้น สามารถชั่งน้ำหนักหรือวัดขนาดได้ และเป็นสิ่งที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ขนาดใหญ่หรือเล็ก แข็งหรืออ่อน ร้อนหรือเย็น อยู่สูงหรือต่ำ หน้าหรือเบา และมีสีต่าง ๆ

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	กลับใจ จับใจ ติดใจ ถือใจ ทำใจ บักใจ ถอดใจ วางใจ ไว้ใจ ใส่ใจ ผูกใจ มัดใจ ตัดใจ หักใจ ซึ้งใจ วิตใจ ตูใจ ใจแข็ง ใจอ่อน แข็งใจ อ่อนใจ ใจเย็น ใจร้อน เย็นใจ ร้อนใจ ใจต่ำ ใจสูง ใจเติบ ใจโต ใจใหญ่ ใจน้อย หนักใจ เบาใจ ใจดำ
---------	---

ภาษาเกาหลี	마음을 놓다 /maeumeul nohda/ “วางใจ” (สบายใจ, ปล่อยใจ) 마음이 놓이다 /maeumi nohida/ “ใจถูกวาง” (สบายใจ, คลายใจ, ปล่อยใจ) 마음을 붙이다 /maeumeul butida/ “ติดใจ” (ใส่ใจ, หมกหมุ่น) 마음을 잡다 /maeumeul jabda/ “จับใจ” (ทำใจ, ตั้งใจใหม่) 마음을 주다 /maeumeul juda/ “ให้ใจ” (รัก, ผูกพัน) 마음을 돌리다 /maeumeul dollida/ “กลับใจ” (เปลี่ยนใจ) 마음을 흔들다 /maeumeul heundeulda/ “เขย่าใจ” (สะเทือนใจ) 마음이 흔들리다 /maeumi heundeullida/ “ใจถูกเขย่า” (ใจสะเทือน) 마음이 가볍다 /maeumi gabyeobda/ “ใจเบา” (เบาใจ, คลายใจ, รู้สึกโล่งใจ) 마음이 무겁다 /maeumi mugeobda/ “ใจหนัก” (หนักใจ)
------------	--

มโนอุปลักษณ์ “ใจคือสิ่งของ” เป็นพื้นฐานของมโนอุปลักษณ์อื่นๆ อีก 7 มโนอุปลักษณ์ดังต่อไปนี้

4.1.5 MIND IS A BRITTLE OBJECT (ใจคือสิ่งเปราะบาง)

มโนอุปลักษณ์นี้เปรียบเทียบ ใจ เป็นเหมือนสิ่งที่เปราะบาง อาจแตกหรือขาดได้ง่าย

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	ใจขาด ใจแตก ใจสลาย
---------	--------------------

นอกจากตัวอย่างต่างๆ ในข้อมูลแล้ว สำนวน *마음이 산산조각나다* /maeumi sansanjogagnada/ (“ใจแตกสลายเป็นชิ้นๆ”) *마음이 찢어지다* /maeumi jijjeojida/ (“ใจถูกทำให้ขาด”)

ที่แปลว่า เสียใจอย่างมาก หรือ ใจสลาย ในภาษาเกาหลี ก็ถือเป็นตัวอย่างของมโนอุปลักษณ์ “ใจคือสิ่งเปราะบาง” ได้เช่นเดียวกัน

4.1.6 MIND IS A MOVING OBJECT (ใจคือสิ่งเคลื่อนที่)

มโนอุปลักษณ์ “ใจคือสิ่งเคลื่อนที่” เป็นมโนทัศน์ที่มองว่า ใจ เป็นสิ่งที่สามารถเคลื่อนที่ได้เอง ซึ่งสามารถเห็นได้จากการที่คำว่า ใจ หรือ *마음* /maeum/ ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ เช่น *ไป มา ถึง ลอย หาย (ไป)ห่างไกล เป็นต้น*

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	ใจมา ใจถึง ใจลอย ใจหาย
ภาษาเกาหลี	마음이 가다 /maeumi gada/ “ใจไป” (เกิดความสนใจ, ใส่ใจดูแล) 마음이 멀어지다 /maeumi meoleojida/ “ใจห่างไกลขึ้น” (รู้สึกห่างเหิน)

4.1.7 MIND IS AN EDIBLE OBJECT(FOOD) (ใจคือของกิน/อาหาร)

มโนอุปลักษณ์ของ “ใจ คือ ของกิน/อาหาร” เห็นได้จากการที่คำว่า ใจ ในภาษาไทย และ คำว่า *마음* /maeum/ ในภาษาเกาหลีปรากฏเป็นกรรมของคำกริยา กิน นอกจากนั้น ยังปรากฏร่วมกับคำที่ใช้กับอาหารต่าง ๆ เช่น คำว่า *อด อิ่ม เสีย เคี้ยว ฯลฯ* สำหรับภาษาไทยคำว่า ใจ ยังปรากฏร่วมกับคำแสดงรสชาติอย่างคำว่า *จิต หวาน อีกด้วย*

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	กินใจ อดใจ อิ่มใจ ใจจิต หวานใจ ใจเสีย
ภาษาเกาหลี	마음을 먹다 /maeumeul meogda/ “กินใจ” (ตัดสินใจ) 마음을 졸이다 /maeumeul jolida/ “เคี้ยวใจ” (กระวนกระวายใจ) 마음이 상하다 /maeumi sanghada/ “ใจเน่าเสีย” (อารมณ์เสีย, ใจเสีย, ขุ่นใจ)

4.1.8 MIND IS A RESOURCE (ใจคือทรัพยากร)

มโนอุปลักษณ์ “ใจคือทรัพยากร” พบมากในภาษาเกาหลี โดยคนเกาหลีมองว่า *마음* /maeum/ เป็นสิ่งที่มีค่าเสมือนเงินทอง หรือเป็นทรัพยากรที่สามารถใช้(ถูกใช้) ซื้อ หรือทิ้ง ส่วนคำว่า ใจ ในภาษาไทยนั้นพบตัวอย่างว่า *เปลืองใจ* รวมทั้งปรากฏคำว่า *ซื้อใจ* นอกเหนือจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	เปลื้องใจ
ภาษาเกาหลี	마음을 쓰다 /maeumeul sseuda/ “ใช้ใจ” (ใส่ใจ, ดูแลเอาใจ, ห่วงกังวล) 마음이 쓰이다 /maeumi sseuida/ “ใจถูกใช้” (ใส่ใจ, ดูแลเอาใจ, ห่วงกังวล) 마음을 버리다 /maeumeul beolida/ “ทิ้งใจ” (ตัดใจ, เลิกสนใจ) 마음을 사다 /maeumeul sada/ “ซื้อใจ” (ซื้อใจ, ได้รับความนิยมนั้นชอบ)

4.1.9 MIND IS A BOOK (PAPER) (ใจคือหนังสือ/กระดาษ)

คำว่า ใจ ในภาษาไทยและคำว่า 마음 /maeum/ ในภาษาเกาหลีปรากฏเป็นกรรมของคำกริยา อ่าน ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบ ใจ เป็นเหมือนสิ่งที่สามารถอ่านหรือดูเพื่อให้เข้าใจได้ ส่วนในภาษาเกาหลีมีการใช้คำว่า “พับใจ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีการรับรู้ 마음 /maeum/ เป็นเหมือนกระดาษที่พับได้

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	อ่านใจ ดูใจ
ภาษาเกาหลี	마음을 읽다 /maeumeul ilgda/ “อ่านใจ” (อ่านใจ) 마음을 접다 /maeumeul jeobda/ “พับใจ” (ตัดใจ, เลิกสนใจ, เลิกหวัง)

4.1.10 MIND IS FLOWER (ใจคือดอกไม้)

คนไทยเปรียบเทียบ ใจ เป็นดอกไม้ โดยใช้คำว่า ใจบาน ใจเหี่ยว เป็นต้น ในขณะที่ภาษาเกาหลี ก็มีการใช้คำว่า 마음의 피어나다 /maeumi pieonada/ “ใจเบิกบาน” (มีใจขึ้น) 마음의 시들해지다 /maeumi sideulhaejida/ “ใจเหี่ยวลง” (ความตั้งใจน้อยลง, ไฟแรงหมดไป) เป็นบางครั้ง ซึ่งถือว่าเป็นมโนอุปลักษณ์ “ใจคือดอกไม้” ได้เช่นกัน

ตัวอย่าง

ภาษาไทย	ใจบาน ใจเหี่ยว
---------	----------------

4.1.11 MIND IS MULTIPLE OBJECT (ใจคือสิ่งพหุพจน์)

มโนอุปลักษณ์ “ใจคือสิ่งพหุพจน์” หมายถึงการรับรู้ว่าคุณมีใจหลายดวง เห็นได้จากคำที่ประกอบด้วย ใจ ปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน เช่น ใจเดียว (สองจิต)สองใจ หลายใจ เป็นต้น โดยคำว่า ใจ ในที่นี้ หมายถึงความตั้งใจหรือความรักความผูกพัน

ตัวอย่าง

ภาษาไทย   ใจเดียว สองใจ หลายใจ

มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวไม่พบในตัวอย่างภาษาเกาหลี เว้นแต่กรณีของการใช้คำว่า *한마음* /hanmaeum/ “หนึ่งใจ/ใจเดียว” ซึ่งแปลเป็นไทยได้ว่า น้ำหนึ่งใจเดียวกันหรือร่วมใจกัน ในภาษาเกาหลียังมีการใช้สำนวนว่า *겉마음과 속마음이 다르다*/geotmaeumgwa sogmaeumi daleuda/ “ใจนอกไม่ตรงกับใจใน” (ความในใจไม่เหมือนกับการแสดงออก) หรือ *여러 갈래의 마음* /yeoleo gallaeui maeum/ “ใจที่มีหลายซีก” (สองจิตสองใจ, ลังเล, ตัดสินใจไม่ถูก) จะเห็นได้ว่าคนเกาหลีไม่มองว่าดวงใจมีได้หลายดวง แต่มองว่าดวงใจอาจมีด้านในและนอก หรืออาจแบ่งออกมาเป็นหลายซีกได้

4.2 ความแตกต่างที่น่าสนใจของคำว่า ใจ และ 마음 /maeum/

การวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสร้างมโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทยและคำว่า 마음 /maeum/ ในภาษาเกาหลีมีความคล้ายคลึงกันมาก คำว่า *หนักใจ ซื่อใจ เปิดใจ อ่านใจ ใจเสีย* ในภาษาไทยนั้น สามารถแปลแบบคำต่อคำเป็นภาษาเกาหลีโดยที่แสดงความหมายเหมือนกัน แต่ในขณะเดียวกันก็มีตัวอย่างไม่น้อยที่มีความแตกต่างกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาเกาหลี การเข้าใจความแตกต่างดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าสนใจไม่น้อยกว่าการค้นพบสากลลักษณะ เพราะอาจช่วยให้เข้าใจปัจจัยทางวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาที่แตกต่างกัน อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษาไทยหรือภาษาเกาหลีได้ในขณะเดียวกัน

4.2.1 ใจมา และ 마음이 가다 /maeumi gada/ “ใจไป”

คำว่า ใจ ในภาษาไทยและคำว่า 마음 /maeum/ ในภาษาเกาหลีเปรียบเป็นสิ่งที่เคลื่อนที่ โดยปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่อย่างคำว่า *มา* หรือ *ไป* แต่ลักษณะที่ปรากฏมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาไทยใช้คำว่า *ใจมา* ซึ่งแปลว่า “มีหวังขึ้น” โดยเปรียบเทียบกับความกล้าหาญหรือความเชื่อมั่นที่เคยจางหายไปแต่ได้เคลื่อนที่มาปรากฏขึ้น ในขณะที่ภาษาเกาหลีไม่ใช้สำนวนว่า “ใจมา” แต่ใช้สำนวนว่า “ใจไป” หรือ *마음이 가다* /maeumi gada/ ในกรณีนี้ คำว่า 마음 /maeum/ หมายถึงความรัก ความสนใจ ความใส่ใจ ทิศทางของการเคลื่อนที่เชิงนามธรรมจึงมุ่งไปสู่เป้าหมาย ดังนั้นความรู้สึกรักที่ ใจ ในภาษาไทยและ 마음 /maeum/ ในภาษาเกาหลีจึงแตกต่างกัน ทำให้ปรากฏร่วมกับคำที่ไม่เหมือนกันและสื่อความหมายไม่ตรงกัน

4.2.2 เข้าใจ และ 마음에 들다 /maeume deulda/ “เข้าใจ”

คำว่า *เข้าใจ* ในภาษาไทยสามารถแปลแบบคำต่อคำเป็นภาษาเกาหลีว่า *마음에 들다* /maeume deulda/ (“เข้าใจ”) ทั้งสองคำเกิดจากมโนอุปสรรคณ์ที่รับรู้ *ใจ* โดยเปรียบเทียบเป็นพื้นที่ แต่คำว่า *เข้าใจ* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลีแสดงความหมายที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ คำว่า *ใจ* ใน *เข้าใจ* แสดงความหมายว่า สมอง ความคิด ปัญญา มากกว่าอารมณ์ความรู้สึก ฉะนั้น ผลที่ได้จากการกระทำที่ “เข้าใจ” จึงหมายความว่า “รู้เรื่อง” ในขณะที่คำว่า *마음* /maeum/ ในสำนวนว่า *마음에 들다* /maeume deulda/ (“เข้าใจ”) หมายถึง ความนิยมชมชอบหรือมาตรฐานในใจที่วางไว้ ดังนั้น พฤติกรรมที่ “เข้าใจ” *마음* /maeum/” จึงหมายถึง ถูกใจ ชอบใจ หรือพึงพอใจตามความคาดหวัง

4.2.3 จับใจ และ 마음을 잡다 /maeumeul jabda/ “จับใจ”

คำว่า *จับใจ* ในภาษาไทยสามารถแปลแบบคำต่อคำเป็นภาษาเกาหลีว่า *마음을 잡다* /maeumeul jabda/ (“จับใจ”) แต่ *จับใจ* กับ *마음을 잡다* /maeumeul jabda/ แสดงความหมายต่างกัน เนื่องจากคำว่า *ใจ* ในภาษาไทยปรากฏเป็นกรรมของกรรมกริยา *จับ* แล้วประกอบกับความหมายเชิงเปรียบเทียบของคำว่า *จับ* ที่หมายถึง “ครองไว้ในมือ” คำว่า *จับใจ* จึงแสดงความหมายว่า เป็นที่พอใจ เป็นที่ประทับใจ ขณะที่ในสำนวนภาษาเกาหลี *마음을 잡다* /maeumeul jabda/ คำกริยา *잡다* /jabda/ (“จับ”) หมายถึงการยึดไม่ให้อ่อนไหว สำนวนว่า *마음을 잡다* /maeumeul jabda/ (“จับใจ”) จึงแสดงความหมายว่า ตั้งใจใหม่ ทำใจให้ได้ คมสติให้อยู่ เป็นต้น

4.2.4 กินใจ และ 마음을 먹다 /maeumeul meogda/ “กินใจ”

มโนทัศน์ของ *mind* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี พบการเปรียบเทียบ *mind* เป็นอาหาร มีการใช้เป็นกรรมของกริยา *กิน* เหมือนกัน แต่แสดงความหมายที่ต่างต่างกัน กล่าวคือ คำว่า *กินใจ* ในภาษาไทยมีความหมายคล้ายกับคำว่า *จับใจ* แปลว่า กระทบใจ ซาบซึ้งใจ เป็นต้น โดยผู้กระทำอาการ *กิน* คือสิ่งกระตุ้นจากภายนอก แล้วมากระทบที่ใจ จนรู้สึกเหมือนโดนกินหรือโดนครอบงำจิตใจ(ในทางที่ดี) ทว่าในภาษาเกาหลี คำว่า *먹다* /meogda/ (“กิน”) ที่มีความหมายต้นแบบว่า “บริโภคสารอาหารโดยผ่านช่องปาก” เมื่อใช้ร่วมกับคำว่า *마음* /maeum/ แล้วหมายถึงการรับเอาเป็นของตน ฉะนั้น เมื่อเป็นสำนวน *마음을 먹다* /maeumeul meogda/ (“กินใจ”) ก็หมายความว่า ตั้งใจหรือตัดสินใจ โดยสำนวนดังกล่าวมักใช้เป็นการณ์ลักษณะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ (perfective aspect)

4.2.5 ใจเย็นใจร้อน และ 마음이 차갑다 /maeumi chagabda/ “ใจเย็น” /가슴이 뜨겁다 /gaseumi tteugeobda/ “อกร้อน/ใจร้อน”

เมื่อคำว่า *ใจ* ปรากฏร่วมกับคำแสดงอุณหภูมิ *เย็น* หรือ *ร้อน* จะแสดงความหมายที่ต่างกับภาษาเกาหลีอย่างมีนัยน่าสนใจ คำว่า *ใจเย็น* ในภาษาไทย หมายถึงลักษณะนิสัยที่มีจิตใจหนักแน่น ไม่รีบร้อน ไม่ฉุนเฉียว และสุขุม ในขณะที่คำว่า *ใจร้อน* ในภาษาไทย หมายถึงลักษณะนิสัยที่มีจิตใจรีบ

ร้อนหรือฉุนเฉียว คำว่า *ใจเย็น* จึงมีความหมายเชิงบวก ขณะที่คำว่า *ใจร้อน* มีความหมายเชิงลบ ส่วนภาษาเกาหลีมีการใช้คำแสดงอุณหภูมิกับคำว่า *마음* /maeum/ เช่นเดียวกับภาษาไทย แต่แสดงความหมายที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ *마음이 차갑다* /maeumi chagabda/ “ใจเย็น” ในภาษาเกาหลี แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า มีจิตใจเย็นชาหรือเยือกเย็น ขณะที่ *?마음이 뜨겁다* /maeumi tteugeobda/ ไม่ค่อยนิยมใช้ แต่นิยมใช้คำว่า *가슴* /gaseum/ “อก, หน้าอก” แทนคำว่า *마음* /maeum/ เป็น *가슴이 뜨겁다* /gaseumi tteugeobda/ “อกร้อน/ใจร้อน” แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า กระตือรือร้น ใฝ่สูง หรือซาบซึ้งใจ คำว่า “ใจเย็น” ในภาษาเกาหลีจึงแสดงความหมายเชิงลบ ขณะที่ “ใจร้อน” ในภาษาเกาหลีแสดงความหมายเชิงบวก

การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับภาษาเกาหลีดังกล่าว สะท้อนให้เห็นนัยทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อโนอุปลักษณ์ที่อยู่เบื้องหลังการใช้คำว่า *เย็น/ร้อน* ในภาษาไทย กล่าวคือ คำว่า *เย็น* มักเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ดี เช่น คำว่า *เย็น* ที่ปรากฏใน *ร่วมเย็นสุข เย็นสบาย* เป็นต้น ขณะที่คำว่า *ร้อน* มักเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่ดี เช่น *เดือนร้อน ทุกข์ร้อน ร้อนใจ* เป็นต้น จากตัวอย่างต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้สามารถอนุมานได้ว่า ผู้ใช้ภาษาไทยมีโนอุปลักษณ์ว่า COOL IS GOOD และ HOT IS BAD ซึ่งน่าจะเป็นโนอุปลักษณ์ที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพอากาศของประเทศไทย

5. สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

การที่คำเรียกอวัยวะร่างกาย *ใจ* ขยายความหมายเป็นความหมายเชิงนามธรรมที่แสดงถึงกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัย โดยมีการเปรียบเทียบความหมายเชิงนามธรรมดังกล่าวกับประสบการณ์ทางกายที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นนั้น อาจดูเป็นเรื่องปกติ แต่ความจริงแล้ว กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการทางปริชาน ที่สะท้อนให้เห็นกลยุทธ์ทางระบบปริชานของมนุษย์ซึ่งปรากฏร่องรอยอยู่ในการใช้ภาษาอย่างแยบยล การเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวจะชี้ให้เห็นว่ามีกระบวนการสร้างสรรค์ทางปริชานอยู่ตลอดเวลา

งานวิจัยนี้ได้ศึกษามโนทัศน์ของคำว่า *ใจ* ในภาษาไทย เปรียบเทียบกับคำว่า *마음* /maeum/ (“ใจ”) ในภาษาเกาหลี โดยวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของการใช้ภาษา จากการศึกษาพบว่า คนไทยและคนเกาหลีใช้กลไกทางปริชานที่เรียกว่า อุปลักษณ์ ในการเข้าใจความหมายเชิงนามธรรมของคำที่มีความหมายว่า “mind” โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมและใกล้ตัวกว่า เช่น ร่างกาย ภาชนะ พื้นที่(ห้อง) สิ่งของ สิ่งประาะบาง สิ่งเคลื่อนที่ อาหาร ทรัพยากร หนังสือ(กระดาษ) ดอกไม้ เป็นต้น มโนทัศน์ของ “mind” ในภาษาไทยและภาษาเกาหลีมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมาก ทั้งยังเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นสากลลักษณะประการหนึ่งในความเป็นมนุษย์ ในขณะเดียวกัน แม้ว่าบางครั้งจะเป็นคำที่มีโครงสร้างเหมือนกันและมาจากมโนอุปลักษณ์เดียวกัน แต่ก็อาจแสดงความหมายที่แตกต่างกันได้เนื่องจากมีเงื่อนไขทางภาษาหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน นับว่าเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของแต่ละภาษาที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง/ References

- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2539). การศึกษาโน้ตศัพท์ของคำว่า “เข้า”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สุกัญญา รุ่งแจ้ง. (2548). อุปลักษณะเชิงมีโน้ตศัพท์ของการใช้คำว่า “ใจ” ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนีย์พร เลิศกุลทานนท์. (2555). ใจ: นิสัย, อารมณ์, ความรู้สึก. *วารสารธรรมศาสตร์*, ปีที่ 31 (ฉบับที่ 2). สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2558. จาก <http://164.115.22.25/ojs222/index.php/tuj/index>
- อุทุมพร มีเจริญ. (2544). การศึกษาความหมายเปรียบเทียบของคำศัพท์อวัยวะในร่างกายในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bamroongraks, C. et al (Ed.). (1988). *Proceedings of The International Symposium on Language and Linguistics*. Bangkok: Thammasat University Press.
- Berendt, E and Tanita, K. (2011). The ‘Heart’ of Things: A Conceptual Metaphoric Analysis of Heart and Body Parts in Thai, Japanese and English. *Intercultural Communication Studies*, 20(1), 65-78.
- Evans, V. and Green, M. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Johnson, M. (1987). *The Body in the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Kim, S-Y. (2011). *A Study on the Cognitive Meaning of Korean Idioms: Expression of ‘Heart’ – Focused on Image Schemas Theory*. MA Thesis, Ewha Womans University.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (1980). *Metaphors we Live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (1999). *Philosophy in the Flesh*. New York: Basic books.
- Lee, J-Y. (2006). Aspects of Conceptualization on ‘Mind (maeum)’ through Embodied Experience in Korean. *Korean Semantics*, 20, 205-230.
- Moore, Christopher G. (2006). *Heart Talk*. Bangkok: Heaven Lake Press.
- Park, K-E. (2011). *A Polysemy of /gada/ in Korean in Comparison to /pai/ in thai: A Cognitive Linguistic Approach*. Doctoral Dissertation, Thammasat University, Faculty of Liberal Arts.
- Wongthai, N. (2015). The Meaning Extension of Human Body Part Terms in Thai Idioms. *Asian Social Science*, 11(9), 146-157.

Matisoff, J. A. (1985). *Hearts and Minds in South-East Asian Languages and English: An Essay in the Comparative Lexical Semantics of Psychocollocations*. Paper presented at the 18th International Conference on SinoTibetan Languages and Linguistics, Bangkok (August 27-29)

Thai National Corpus, Chulalongkorn University. Retrieved June 3, 2015 from
<http://www.arts.chula.ac.th/~ling/TNC/>

Basic Korean Dictionary, The National Institute of Korean Language. Retrieved June 3, 2015
from www.krdic.korean.go.kr

Korean Corpus, The National Institute of Korean Language. Retrieved June 3, 2015 from
<https://iithub.korean.go.kr/user/corpus>